

336); per primera vegada apareix en una inscripció cristiana catacumbal de Sicília (c. al S. II). És evident que es tracta simplement d'una ultracorrecció de la pronúncia llatina vulgar de PH com a P, com s'ha admès unànimement des de l'estudi bàsic de l'il·lustre hellenista Kretschmer (*Byzant. Zeitschrift* x, 1901, 581-3) i notes de M-Lübke, Niedermann etc. A la inversa de *κόλαρος* > *COLŪPUS* > *colp*, és natural que aquest mot que tant hi coincidís fonèticament, sofrís el reflux d'aquell vaivé; i si ací es tracta d'un vulgarisme encara més greu que aquell (més aviat arcaisme), és també natural, tractant-se d'un mot usat a l'inici dels per la marineria, gent de llenguatge molt vulgar.

No hi ha en tot això res del misteri ni del problema que semblen decidits a veure-hi els senyors Kahane i A. Pietrangeli (*Romance Phil. Cal.* xxvii, 1973, 46-9): es tracta senzillament del mateix cas que en tants termes marins com el nom del *Bòstor* < *βόστος* *πόρος* pròpiament 'pas del Bou', i no pas de cap enigmàtic (i injustificat) dialectalisme egipci. Llur nota és, però, valuosa en el sentit d'assenyalar nova documentació de la *ph* incorrecta en papirus egipcis de fi del S. III i del VI; i és ben natural que la cosa es documentés sobretot a Egipte i en papirus, puix que aquesta és la font més abundosa de dades vulgars, i Egipte, com a país de llengua ni llatina ni grega, és ben natural que fos on prosperaven més aqueixos barbarismes greco-llatins.

DERIV.: *Golfada* [1918, *AlcM*], «ja ve *golfada*» 'quan el mal temps entra de ple' (StPol, 1925), alludint a les tempestats del golf de Lió, i veg. Fontserè, *Vocab. Meteor.* + *Golfejar* 'navegar engolfat en la mar': «partí's un dia de Barcelona, e pres molta de la mar enfora, e *golfajà* a través per tal que no'l vahés l'armada del rey de França», Desclot (*NCl.*, § 157; *NCl.* v, 60.4). Cf. *CANSAR*.

Engolfar-se 'endinsar-se en el mar': «ab tant se parteix d'alí la nau e s'ix del port, e anà tant per son viatge que s'engolfà en la mar ---» (S. xiv, *Fill de Contastí*, *NCl.* XLVIII, 89); «*r-se*: in altum provehí», *DTO.* (1647); tant aquest verb com *regolfar* ja apareixen rimant en l'esbós de l'*Atl.* de 1867: «ell, ab igual coratge, dins la negror s'engolfa [1877: obrint-se entre elles aspre camí, lo grec s'engolfa] / contra-corrent y a palpes, sens atinar ahont: / y'l temporal y'l xàfec que l'huracà *regolfa*, / y les mars, d'una a una, s'esberlan en son front» (*Atl.* VI, 59a); «estaven ja a unes poques passes de la rostada --- si bé l'espadat continuava sota --- l'enemic degué apercebir-se ---. 'Som trahits!' se sentí clar que algú deya; i els del cap de la fila apretaren el pas amb l'ànim d'engolfar la rosta, mes allavors --- les bales començaren a rebotte per la cinglera amb xiulets esfereïdors», Marian Vayreda (*Puny.* XXI, 310, 239) o sigui 'endinsar-se (per l'espadat)'.

Regolfar [1803, *Belv.*: «~ l'aygua: refluer», i veg. supra el vers de Verdaguer; «l'ayre de fora, introduhint-se ab pena per aquella esclatxa, *regolfava* en lo recó de ple», Pons Mass. (*La Colla del Carrer* IX, 112); «seria que el gargal, al *regolfar* en l'interior de

la masia fes petar portes i finestres ---», Coromines (*Silèni*, VIII, p. 113); *regolfada*; *regolſ* el sento (especialment en el P. Val.) tant en el sentit de 'ventada' («un *regolſ* d'aire», Ralleu, 1963), com en el de 'regolfada del corrent d'un riu o barrancada' (Alberic, 1962, i sovint reduint la pronúncia a *regól*: un *r. del riu*, Sumacàrcer, 1962).

Ara bé a Ribagorça aquest mot ha sofert una curiosa metàtesi, passant a *refolga*, amb el sentit de 'gorga', car aquests són els indrets, és clar, on el riu s'enfondeix més: així al llarg de l'Isàvena: *la Refolga de los Molins* i la de la Ribera a Torrelabat, *La Refolga Larrui* a Capella, la de *la Corba* i la de *Solomina* a Roda (veg. supra *goleron*, a *GOLA*): com m'expliquen a Güel, *refolga* és un toll o remans en el curs de l'Isàvena; amb això cf. cast. *golfe*, cast. dial. *güerfago* (*DCEC*, 967a51ss.) i el fr. *gouffre*, que vaig estudiar en el *DCEC* n. 1; des de llavors Vidos hi ha tornat (*RPort. Fil.* VII, 1-15): li crido ací l'atenció sobre aquest mot val. i ribag., i tingui en compte també que en el Baix Aragó diuen simplement *golſos* per a «gorgs i rombolls en un riu o barranc» (Olcrau del Rei, 1961). *Regolfament*; *regolfa*; *regolfada*.

GOLF II (joc), de l'angl. *golf* id., que sembla haver estat primitivament el nom del bastonet amb maceta, que s'usa en aquest joc, i pres del neerl. *kolf* (=al. *kolben*, angl. *club* 'maça') (si bé no coincideixen del tot les etimologies admeses pel *New Engl. Dict.* IV, 283, i el *Concise Oxf. Dict.*, s. v.). □ 1.ª doc.: *DFA*.

GOLFA, de l'àr. *ġurfa* 'la cambra o sala de dalt (en una casa etc.)'. □ 1.ª doc.: *algorfa*, Jaume I; *golfa*, Lacav.

«--- Anc no vim Xàtiva e volem-la veer; e anam là a aquel coy l'agut qui és part del castell, e veem la pus bela orta que anc havíem vista en vila ni en castell, e que-y havia més de -cc- *algorfes* per la orta les pus beles que hom pogués trobar, e les alqueries en torn de la orta moltes e espesses, e veem encara lo castell tan noble e tant bel ---», Jaume I (*Ag.*, § 319, p. 348): havia de significar, doncs, cada un de les cases de planta baixa i un pis, espargides per l'horta, a diferència de les alqueries, més estrictament agrícoles i que no constarien més que de baixos. Si no es troba gaire sovint a l'Edat Mitjana deu ser perquè servava llavors massa regust moro, i els vells cristians tendien a substituir-la per altres expressions. Sovint fossilitzat en la toponímia (p. ex. *Valldalgorfa*, poble vora Alcanyís, en el límit de les llengües).

Després, oblidats ja els antecedents sarraïnescos, se'n generalitzà l'ús, aplicat a certes dependències de la casa, que era ja essencialment el sentit que tenia en àrab, on sembla dependre de l'arrel *ġrf* 'poar', 'regar' i coincideix amb mots que volen dir 'sínia' i 'paratge de vegetació espessa i ufanosa', Dozy, *Suppl.* II, 207-8; Freytag etc.; el cas és que ja en clàssics àrabs es troba *ġurfa* amb el sentit de «salle haute», i ja apareix en l'Alcorà (en els plurals *ġuráf* i *ġurufât* «lofty apartments») i, en vulgar, «chambre du premier